

67 років тому...

Про Велику Вітчизняну війну написано багато книг. Але по-справжньому безцінними є спогади її очевидців, учасників, ветеранів. У Сарнах жив Андрій Нестерович, родом із села Ворони, що в Білорусі. У 2007-ому Андрія Андрійовича не стало. Ось що він розповідав про перші дні війни та свою участь у бойових операціях.

Ще весною 1941-ого в Бресті над фортецею все частіше з'являлись німецькі літаки. Спочатку по одному, згодом — групами, по 3-6. По той бік Бугу німці збудували багато дерев'яних вишок спостереження. Човни, що мали місцеві жителі, вночі стягували до берега й маскували. Вздовж кордону розміщували війська. В повітрі нависла напруга. Повсюди в Бресті говорили про наближення війни, хоча й переконували всіх у протилежному. У магазинах міста вишикувались черги, чого раніше не спостерігали. В селах люди запасали мило, сірники, гас, сіль... У таких умовах брати Андрій та Олексій Нестеровичі двічі лобували в Столинському райвійськоматі. Там їм пообіцяли, що в найближчі дні призвуть в армію. Службу, сказали, проведуть на своїй території. Рідні почали готуватись до урочистих проводів, як було прийнято. А 22 червня в сімейному колі вирішили відзначити день народження Андрія, якому того дня виповнилося б 19. Та родина проспинулась серед вогню й смерті.

Перший удар війни для населення Бресту був несподіваним. Уже через декілька годин місто опинилось у руках гітлерівців, а згодом окупанти зайняли й область.

Ввечері 24 червня в село Ворони прийшли перші біженці з Бресту. Злякані, захлинаючись, розповідали, як із фортеці втікали люди. Одні шукали спасіння від обстрілу й бомбардування, інші поспішали на Схід, охоплені панікою й страхом, кидались, не знаючи куди і

містом нависла чорна хмара, через яку пробивалось до неба яскраве полум'я. Тяжко й боляче було бачити у вогні й диму славний Брест.

Почались убивства, розстріли, грабежі. На одній із центральних вулиць вороги схопили голову міськвиконкому Солов'я, який не встиг залишити місто, й повісили на дереві. Солдати вривались до квартир у пошуках золота й цінностей. На Радянській злочинці, яких випустили з в'язниці, громили вітрини магазинів, мішками тягнули продукти, одяг, взуття. А подвір'я та приміщення лікарні заповнили поранені, майже 2 тисячі, якщо не більше. Сюди звозили військових, усіх, хто постраждав під час обстрілу чи бомбардування.

Лише через декілька днів, після пережитих гірких перших годин війни, усвідомили й зрозуміли, що зазнаємо поразки. А потім тягнулись довгі місяці життя в окупації, повного страждань і смерті. Звірства, знущання й масові вбив-

ства мирного населення. Настав страшний 1942 рік, коли загарбники розстрілювали сім'ї командирів, партійних і радянських працівників, які приїхали в Брестську область зі Сходу після визволення Західної Білорусі. З містечок і селищ поліція звозила їх у райцентр Жабинка, де на околицях упродовж багатьох днів не замовкали кулемети. Тіла розстріляних жінок і дітей ряд за рядом складали в підготовлені викопані рови.

Німці намагались знайти собі прислужників, що дешево продавали честь і совість радянської людини. Серед жителів села Ворони вешталась якісь темні особи, чулись провокаційні розмови, а потім видавали гестапівцям комуністів, комісарів, євреїв.

Серце підказувало батьку Андрія й Олексію, як треба поводитись в нових незвичних умовах. Андрій Олександрович почав діяти зі своїми однодумцями. Спочатку невпевнено, ніби навропацки. А потім сміливіше. І коли гітлерівці

Андрій НЕСТЕРОВИЧ довгий час очолював Сарненський райвідділ міліції.

кричали про свої перемоги, строго-настрою заборонивши слухати радіо, група Нестеровича старшого на свій страх і ризик роздобула приймач. Щодня слухали зведення інформбюро. З обережністю повідомляли новини місцевому населенню. Відомості передавали з вуст в уста. Люди жили подіями, що відбувались на фронтах і в тилу. Хотіли знати, чи скоро Червона Армія звільнить їх із фашистської неволі. Члени угруповання поступово перейшли до диверсій, перекривши рух поїздів, які летіли під укіс, переривали лінії залізничного зв'язку. Смерть ішла за ними слідом. Здавалось, чатувала за кожним поворотом дороги, в будинках на їх шляху, в перехожах, які могли виявитись провокаторами. Не володіючи досвідом конспірації, антифашисти часом довіряли ненадійним людям, що призвело до тяжких наслідків — провалу.

(Далі буде).

Петро ЛУБЕННИКОВ,
учасник бойових дій
періоду Великої Вітчизняної
війни, полковник

